

14. 1/10/61 ΓΕΡΑΝΕΙΑ. Κορυφή Μεγάλη Ντουσκιά, βόρεια ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή. Σχοινοσυντροφιιά : Σ. Αντύπας - Γ. Καγιάφας - Ι. Κανάς. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 180μ. («Ορειβασία» Παράρτημα, Ιαν.-Μάρτ. 1962).

15. 2-3/10/61 ΓΚΙΩΝΑ. Αώνυμη κορυφή κεντρικής κορυφογραμμής. Ορθοπλαγιά της Συκιάς από την «Πλάκα». Πρώτη διαδρομή «εξ' ολοκλήρου» της Πλάκας και Νέα διαδρομή της πάνω ορθοπλαγιάς. Σχοινοσυντροφιιά : Γ. Μιχαηλίδης - Β. Καλέκας. Βαθμός Εξαιρετικά Δύσκολη, υψομ. διαφορά 1.100μ. («Το Βουνό», τ. 222, Σεπτ.-Οκτ. 1961, σ. 151-152).

Πριν ασχοληθώ με τα αναρριχητικά γεγονότα του 1962 παρουσιάζω ένα δημοσίευμα που αναφέρεται στη δράση του Ε.Ο.Σ. το 1961, αλλά δημοσιεύεται τον επόμενο χρόνο : Στο «Βουνό», τ. 226, Μάϊ-Ιούν. 1962, σ. 50-58 καταχωρείται ο Απολογισμός της δράσης του Ε.Ο.Σ. κατά το 1961, όπως διαβάστηκε αυτός κατά τη Γενική Συνέλευση των Αντιπροσώπων του Ε.Ο.Σ. στις 25/4/62 από τον Γενικό Γραμματέα του Κ.Σ. Αναδημοσιεύω σχετικό απόσπασμα :

«Ορειβασία. Εις τον τομέα της Ορειβασίας έγιναν οι συνηθισμένες αναβάσεις - αυτές που εμείς τις λέμε συνηθισμένες - και που στους πολλούς φαίνονται πως έχουν κάτι το εξαιρετικό. Πάντως, αυτές οι αναβάσεις είναι εκείνες που δημιουργούν σιγά - σιγά τους διαδόχους, που έρχονται να καταλάβουν την θέση εκείνων που φυσιολογικά αποχωρούν.

Μέσα στην προσπάθεια την ευρύτερη για να δημιουργηθούν νέα στελέχη, σε ένα κλάδο, ο οποίος είναι κατ' εξοχήν συνυφασμένος με την Ορειβασία - εννοώ την Αναρρίχηση - ελειτούργησε και κατά το παρελθόν έτος στον Όλυμπο, με μεγάλη επιτυχία, η Αναρριχητική Σχολή, η οποία μας δίδει σιγά - σιγά την νέα γενεά των αναρριχητών - στελέχη που θα έλθουν ν' αντικαταστήσουν τους παλαιότερους.

Εξ' άλλου το Κεντρικόν Συμβούλιον κατέληξε στην απόφασι όπως δημιουργήσει μέσα στους κόλπους του μια Ομάδα Δυσκόλων Ορεινών Αναβάσεων - όπως ονομάσθηκε - εις την οποίαν θα εγγραφούν και θα ενσωματωθούν όλοι εκείνοι οι οποίοι δείχνουν ιδιαίτερη επίδοσι στην αναρρίχηση, ανεξάρτητα προς το Τμήμα εις το οποίον ανήκουν. Η ομάς αυτή μπορεί να προσφέρει πολλές υπηρεσίες. Δεν θέλουμε να κάνουμε από τώρα συγκρίσεις με μεγάλους παρόμοιους οργανισμούς άλλων Ορειβατικών Συνδέσμων, όπως είναι το *Groupes de Haute Montagne* το Γαλλικό ή το *Gruppo Accademico* το Ιταλικό, αλλά πάντως αυτόν τον σκοπόν πρέπει να επιδιώκει μία παρομοία οργάνωσις, η οποία θα συμπεριλάβει όλους αυτούς τους ιδιαίτερος επιδιδομένους στην αναρρίχηση και θα τους βοηθήσει να επιτύχουν περισσότερα ακόμα πράγματα.

Κάτι το αξιόλογο για την ελληνική ορειβασία υπήρξε ακόμη, η συμμετοχή ενός επιλέκτου μέλους μας, που κατά το παρελθόν διετέλεσε και σύμβουλος του Τμήματος Αθηνών - του Κώστα Πινάτση - σε σειρά μαθημάτων της Ενώσεως Ορεινών Κέντρων της Γαλλίας. Ο κ. Πινάτσης παρακολούθησε τα μαθήματα και την λειτουργία του Κέντρου Εκπαιδεύσεως στο *Chaumonix* και εκτός από τις ενδιαφέρουσες και δύσκολες αναβάσεις που έκαμε, σε κορυφές της περιοχής αυτής, είχε την ευκαιρία να μελετήσει τον τρόπο λειτουργίας των Κέντρων αυτών....».

Κατά το 1962 λειτούργησε η Πανελλήνια Αναρριχητική Σχολή των Τμημάτων του Ε.Ο.Σ. στον Όλυμπο, η 4η κατά σειρά.

Στον τομέα των αναρριχητικών διαδρομών, πραγματοποιήθηκαν 176 αναρριχήσεις από τις οποίες η μία έγινε από 2 σχοινοσυντροφίες, από μέλη του Ε.Ο.Σ. Αθηνών, Πατρών, Σερρών και Σ.Ε.Ο. Αθηνών.

Εκτός των μονίμων αναρριχητικών σχολών, του Ε.Ο.Σ. Αθηνών και του Σ.Ε.Ο. Αθηνών συνεχίστηκε η λειτουργία των σχολών του Ε.Ο.Σ. Πατρών, Σ.Ε.Ο. Θεσσαλονίκης, Πεζοπορικού Ο.Α. και Ε.Ο.Φ.

Ύστερα από σχετική πρόσκληση προς τον Ε.Ο.Σ. μεταβαίνει στο Chamonix ο νεαρός Δημοσθένης Τσαντίλης και παρακολουθεί τα μαθήματα της Ε.Ν.Σ.Α. (Εθνικής Σχολής Ορειβασίας και Χιονοδρομίας).

Καθιερώνεται από την Επιτροπή Εκδόσεων του Κ.Σ. του Ε.Ο.Σ. ένα δισέλιδο αρχείο, στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, με τίτλο «**Αναρριχητικές διαδρομές στην Ελλάδα**».

Το Κεντρικό Συμβούλιο του Ε.Ο.Σ. αναθέτει και τυπικά στον υποφαινόμενο καθήκοντα Εκπαιδευτού - Επιθεωρητού Αναρρίχησης στα ανά την Ελλάδα Τμήματα του Ε.Ο.Σ., κ.ά.

Τα γεγονότα αναλυτικά :

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Οι εργασίες της σχολής αυτής καθώς και πολλά τεχνικά στοιχεία περιγράφονται σε μακροσκελές άρθρο του υποφαινόμενου στο «Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 145-150 με τίτλο «**Η Δ' Αναρριχητική Σχολή στον Όλυμπο και η χρησιμοποίησής του νέου υλικού**». Αναδημοσιεύω απόσπασμα:

«... Η εφετεινή Σχολή έγινε πάλι στον Όλυμπο, στο οροπέδιο του Προφήτη Ηλία, όπως η περυσινή, καθώς και η Σχολή του 1959. Η Σχολή του 1960 είχε εγκατασταθή, όπως είναι γνωστό, στη Γκιώνα.

Εφέτος για πρώτη φορά δεν χρησιμοποιήθηκαν αντίσκηνα, αλλά στεγαστήκαμε στο νέο καταφύγιο Γ του Ολύμπου. Η εγκατάστασις της Σχολής σε καταφύγιο με ανέσεις, στέργησε μεν από τα μέλη το θέλημα της ορειβατικής ατμόσφαιρας και της σκληραγωγίας, που χαρίζει η διαβίωσις στο ύπαιθρο μέσα σε αντίσκηνα, με την έντονη αντιμετώπισι των καιρικών και άλλων συνθηκών του ψηλού βουνού, είχε όμως το πλεονέκτημα πως η διδασκαλία της αναρριχήσεως γινόταν τελείως απερίσπαστα και οι ώρες των μαθημάτων αυξήθηκαν τουλάχιστον κατά δύο ημερησίως.

Έτσι, το πρακτικό μάθημα βράχου του απογεύματος κρατούσε τις περισσότερες φορές έως πολύ αργά και σταματούσε με τον ερχομό της νύχτας αφού η ομάδα δεν ήταν υποχρεωμένη να βρίσκεται στη βάση της πριν σκοτεινιάσει, για το δείπνο. Επίσης, το βράδυ μετά το φαγητό γινόταν μέσα στο Καταφύγιο θεωρητική διδασκαλία και πολύ γόνιμη συζήτησις - κριτική των εκπαιδευτικών διαδρομών της ημέρας, πράγματα που δεν ήταν δυνατόν να γίνουν μέσα στα μικρά μας αντίσκηνα.

Εφέτος είχαμε την χαρά να υποδεχθούμε, εκτός από τα τακτικά κάθε χρόνο Τμήματα, και μέλη δύο Τμημάτων μας που για πρώτη φορά στέλνουν αντιπροσώπους τους στη Σχολή. Αυτά είναι, το Τμήμα Δράμας και το Τμήμα Μυτιλήνης, που έστειλαν από ένα μέλος τους. Ας ελπίσουμε πως του χρόνου περισσότερα Τμήματα θα ενδιαφερθούν για την Αναρρίχηση.

Είναι καιρός πια να καταλάβουν όλοι πως η Αναρρίχησης δεν είναι κάτι το ξένο προς την Ορειβασία, αλλά το απαραίτητο συμπλήρωμά της. Ότι δεν μπορεί να εννοηθεί ορειβάτης χωρίς να κατέχει τουλάχιστον τις στοιχειώδεις γνώσεις αναρριχήσεως, η οποία δεν είναι τίποτα άλλο παρά η τεχνική της πραγματικής, της ολοκληρωμένης ορειβασίας. Δεν επιτρέπεται να υπάρχει και ένα έστω μέλος μας που να αγνοεί π.χ. την χρήση του σχοινού, του πολύτιμου αυτού εφοδίου με τις αμέτρητες εφαρμογές, που περιφρουρεί και προστατεύει τη ζωή του ορειβάτη.

Βέβαια, δεν είναι δυνατόν όλα τα μέλη των Τμημάτων μας να περάσουν απ' την ετήσια αυτή Σχολή. Όμως μπορούν στη Σχολή να δημιουργηθούν τα κατάλληλα στελέχη, που θ' αναλάβουν αργότερα το έργο της διαδόσεως της αναρριχήσεως στα άλλα μέλη των Τμημάτων τους. Κάτι παρόμοιο πέτυχαν έως σήμερα, το Τμήμα Πατρών με τον Μ. Κότταρη, μαθητή στις Σχολές του 1960 και του 1961, καθώς και το Τμήμα Θεσσαλονίκης με τον Α. Περγαντή, που παρακολούθησε τα μαθήματα του 1959 και τα εφετεινά. Αυτοί οι δύο εξελίχθηκαν ικανοποιητικά, ώστε να είναι σε θέσι πλέον να διδάξουν την τεχνική στους συναδέλφους των, αναλαμβάνοντας τα καθήκοντα του εκπαιδευτού, που τους ανετέθησαν από τα Τμήματά των.

Στο Τμήμα Αθηνών ευτυχώς δεν παρουσιάζεται ζήτημα ελλείψεως στελεχών. Από την άποψη αυτή βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση, αφού συγκεντρώνει σήμερα αρκετούς παλαιούς αναρριχητές, οι οποίοι πλαισιώνουν τους καινούργιους στις τακτικές κυριακάτικες εκπαιδευτικές εξόδους των, σε κοντινές ορθοπλαγίες.

Η εφετεινή Σχολή λειτούργησε από 5 έως 14 Αυγούστου και οι μαθηταί της ήσαν οι περισσότεροι αρχάριοι. Εξαιρέσι αποτελούσαν, η Έλλη Αδοσίδου, μέλος και του Ελβετικού Ορειβατικού Συνδέσμου, που είχε πραγματοποιήσει μάλιστα και αναρριχήσεις στο εξωτερικό, ο Ηλ. Τροχάνης, που είχε ασχοληθεί και προηγουμένως με αναρριχήσεις και ο Α. Περγαντής, που παρακολούθησε την Σχολή του 1959. Επίσης, τα τρία μέλη του Τμήματος Πατρών είχαν ήδη πάρει το βάπτισμα του βράχου από τον Μ. Κότταρη, καθώς και απ' τον υποφαινόμενο, παλαιότερα στη Βαράσοβα.

Ο κατάλογος των εφετεινών μαθητών ήταν ο ακόλουθος: Τμήμα Αθηνών: Έλλη Αδοσίδου, Σπ. Λάσκαρης, Χ. Ξυνός, Κ. Παπανικολάου, Ηλ. Τροχάνης και Βύρ. Χατζηγεμανουήλ. Τμήμα Πατρών: Βούλα Ηλιάδου, Παν. Γιαννακόπουλος και Χρ. Ψαριάδης. Τμήμα Σερρών: Δημ. Μανωλακέρης και Σπ. Χαριτίδης. Τμήμα Θεσσαλονίκης: Άγις Περγαντής. Τμήμα Δράμας: Θεμ. Καναράς. Τμήμα Μυτιλήνης: Ν. Κοτζιάς. Τμήμα Λιτοχώρου: Α. Βούρος.

Στο έργο της εκπαιδεύσεως εφέτος, είχα την τύχη να βοηθηθώ, ως διευθυντής και κύριος εκπαιδευτής της Σχολής, εκτός από τον τακτικό πλέον κάθε χρόνο συνεργάτη μου Κώστα Ζολώτα και από τον μεγάλης αξίας Γερμανό αναρριχητή Werner Huhn.....».

Από τον χρόνο αυτό αρχίζει στο «Βουνό» η δημοσίευση του δισέλιδου με τον πιο πάνω τίτλο (σ. 104), για κάθε παλιά διαδρομή. Αναδημοσιεύω σχετικό σημείωμα που το υπογράφει ο Στ. Βασιλόπουλος με την ιδιότητά του του μέλους του Κ.Σ. του Ε.Ο.Σ., καθώς επίσης και της Επιτροπής Εκδόσεων («Το Βουνό», τ. 224-225, Ιαν.-Απρ. 1962, σ. 30 :

«Για ένα πολύτιμο αρχείο. Αναρριχητικές διαδρομές στα ελληνικά βουνά.

Η ελληνική αναρρίχησης έχει αρχίσει από καιρό τώρα να ξεπερνάει οριστικά το στάδιο των μεμονωμένων και σποραδικών εκδηλώσεων. Με πολλή χαρά, δικαιολογημένη άλλωστε σε όσους από τα πρώτα χρόνια αγκάλιασαν με ανυστερόβουλη αγάπη το άθλημα αυτό και πίστεψαν στην αναμφισβήτητη μορφωτική του αξία, μπορούμε σήμερα να διαπιστώσουμε πως η αναρρίχησης στην Ελλάδα βρήκε ήδη το δρόμο της - το σωστό δρόμο. Οι Έλληνες αναρριχηταί - δειλά στην αρχή, με περισσότερη σιγουριά αργότερα - ξέφυγαν από το στάδιο της «Σχολής», για να βρουν σήμερα, κάτω από την συνεχή καθοδήγησι του Ε.Ο.Σ., το δρόμο προς το ψηλό βουνό.

Τα τελευταία χρόνια, με όλο και περισσότερη ικανοποίηση, παρακολουθούμε την έξοδο των αναρριχητών μας προς το δύσκολο ελληνικό βουνό και βλέπουμε να χαράζουν κάθε τόσο νέες αναρριχητικές διαδρομές, σε όλο και περισσότερες ελληνικές ορθοπλαγίες, ενώ παράλληλα, επαναλαμβάνονται παλαιότερες. Από το τεύχος αυτό του περιοδικού μας, το πρώτο του 1962, η Επιτροπή Εκδόσεων του Ε.Ο.Σ. προσφέρει, σε Έλληνες και ξένους ορειβάτες, ένα πολύτιμο αρχείο, που θα περιλάβει μια επιλογή από τις πιο αξιόλογες αναρριχητικές διαδρομές που έγιναν στα ελληνικά βουνά, από δικούς μας κα ξένους αναρριχητάς.

Σε κάθε τεύχος του περιοδικού μας, ένα δισέλιδο θα είναι αφιερωμένο στη συνοπτική περιγραφή μιας ξεχωριστής, κάθε φορά, διαδρομής, με σύντομη απόδοσί της στα γαλλικά, έτσι ώστε να διευκολύνεται η παρακολούθησίς της και από εκείνους που δεν γνωρίζουν την γλώσσα μας. Το δισέλιδο αυτό θα τυπώνεται, εκτός των τευχών κάθε φύλλου, σε αριθμό ανατύπων, που θα χορηγούνται χωριστά σε όσους τα ζητήσουν. Η εκτύπωση και η μορφή των ανατύπων θα είναι τέτοια, ώστε, όταν συγκεντρωθούν, ν' αποτελέσουν ένα πλήρες Αρχείον Αναρριχητικών Διαδρομών Ελληνικών Βουνών. Αργότερα ο Ε.Ο.Σ. θα χορηγήσει στους ενδιαφερομένους ειδικό κάλυμμα γι' αυτό.

Τα στοιχεία που θα καταχωρούνται στο κάθε δισέλιδο - τεχνική περιγραφή, χάραξις διαδρομής, εκτίμησις των δυσκολιών κλπ. - θα βασίζονται πάντα, αποκλειστικά και μόνον στα στοιχεία και τις πληροφορίες της σχοινοσυντροφιάς, όπως δόθηκαν στη δημοσιότητα από τα μέλη της, με άρθρα, εκθέσεις ή ανακοινώσεις τους. Ελπίζουμε ακόμη να δημιουργηθεί σύντομα στους κόλπους της Ομάδος Δυσκόλων Ορεινών Αναβάσεων (Ο.Δ.Ο.Α.) του Συνδέσμου μας, η δυνατότητα επαναλήψεως, από ομάδες δοκιμασμένων αναρριχητών, πολλών από τις διαδρομές αυτές, έτσι ώστε να ελεγχθούν και πάλιν και να γίνει μια νέα αντικειμενική, κατά το δυνατόν, εκτίμησις των δυσκολιών τους, με τα σημερινά δεδομένα».

Η έναρξη του Αρχείου γίνεται με την παρουσίαση της Πρώτης διαδρομής: Όλυμπος - Μύτικας - δυτική ορθοπλαγιά. Πρώτη αναρρίχησης: Γ. Μιχαηλίδης - Κ. Ζολώτας, 29 και 30 Ιουλίου 1957. Σελίς 31 φωτογραφία της ορθοπλαγιάς με σχεδιάγραμμα της διαδρομής, σελ. 32 τεχνική περιγραφή.

Το αρχείο συνεχίζεται και με δεύτερη διαδρομή, την αναρρίχηση: Βαράσοβα - νοτιοδυτική ορθοπλαγιά. Πρώτη αναρρίχησης Σ. Βασιλόπουλος - Λ. Λεοντιάδης - Μ. Παρασκευαΐδης, 13 Σεπτεμβρίου 1959. Σελίς 33 φωτογραφία της ορθοπλαγιάς με σχεδιάγραμμα της διαδρομής, σελ. 34 τεχνική περιγραφή.

Στα επόμενα τεύχη του «Βουνού» παρουσιάζονται οι πιο κάτω διαδρομές :

Τεύχος 226, Μάϊ.-Ιούν. 1962, σ. 65-66: Τύμφη - Γκαμήλα, ανατολική ορθοπλαγιά - κεντρική πτύχωση. Πρώτη αναρρίχησης Guido Magnone - Σπ. Αντύπας, 25 και 26 Αυγούστου 1960.

Τεύχος 227, Ιουλ.-Αύγ. 1962, σ. 105-106: Χελμός - Νεραϊδόραχη, ανατολική ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή Γ. Μιχαηλίδης - Λ. Λεοντιάδης, 12 Ιουνίου 1960.

Τεύχος 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 171-172: Όλυμπος - Στεφάνι, βορειο-οδυτική ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή E. Comici - A. Escher, 25 Ιουνίου 1934, και σ. 173-174: Όλυμπος - Σκάλα, βορειοδυτική ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή M. Botteri, Κώστας Νάτσης, 7 Αυγούστου 1938.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ - ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ

Στο «Βουνό» τ. 227, Ιουλ.-Αύγ. 1962, σ.120, δημοσιεύθηκε το πιο κάτω σημείωμα :

Για την αναρρίχηση. Με εγκύκλιόν του προς τα Τμήματα, το Κ.Σ. γνώρισε πως στον γνωστό αναρριχητή, μέλος του Τμήματος Αθηνών του Συνδέσμου μας, Γιώργο Μιχαηλίδη, ανετέθησαν καθήκοντα εκπαιδευτού - επιθεωρητού αναρριχήσεως, με αποστολήν την επίσκεψι των επαρχιακών Τμημάτων, προς ανάπτυξι και διάδοσι της αναρριχήσεως. Από τη θέσι αυτή οι υπηρεσίες του Γ. Μιχαηλίδη για το άθλημα της αναρριχήσεως που τόσο το αγάπησε, θα είναι πολύτιμες, αν τα Τμήματα αντιληφθούν την προσφορά και εκμεταλλευθούν την προθυμία του διαδεκρμένου αναρριχητή».

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΕΚΤΟΣ Ε.Ο.Σ. ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ Σ.Ε.Ο. ΑΘΗΝΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Περιοδικό «Φυσιολατρικοί Ορίζοντες», Νοέμ.-Δεκ. 1962, σ. 4

(Απόσπασμα από τον Απολογισμό της δράσης του «Πεζοπορικού» όπως παρουσιάστηκε από τον Πρόεδρο κ. Γρηγ. Περγίδη κατά τη Γενική Συνέλευση του Σωματείου τον Δεκέμβριο του 1962) :

«...Το ορειβατικό τμήμα, που εξακολουθεί να είναι το καλύτερο από τα τμήματα του Ομίλου κατά το έτος 1962 ανέπτυξε σημαντική δράση η οποία το φέρει επί κεφαλής όλων των ορειβατικών οργανώσεων....

Από τη δράση του τμήματος σημειώνουμε: 1. την ανάβαση που πραγματοποίησε 7μελής ομάς στα Βαρδούσια κατά την περίοδο 22/2 - 3/3/62 υπό κακές καιρικές συνθήκες και πολύ φρέσκο χιόνι και η οποία αποτελεί άθλον δυσκόλως επαναλαμβανόμενον. 2. το ορειβατικό και αναρριχητικό δεκαήμερο που πραγματοποίησε 12μελής ομάς στον Όλυμπο - Βαρδούσια κατά την περίοδο 18-26/8/62. .... 4. την συνεχή καθ' όλον το έτος λειτουργία της αναρριχητικής σχολής. 5. τα θεωρητικά μαθήματα στο εντευκτήριο μας».

ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΗΣ ΤΟΥ Ε.Ο.Σ. ΣΤΗΝ Ε.Ν.Σ.Α.

Με τον πιο πάνω τίτλο δημοσιεύθηκε η είδηση στο Δελτίο του Ε.Ο.Σ. «Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 182. Παραθέτω σχετικό απόσπασμα :

«Υστερα από σχετική πρόσκλησι, που απευθύνθηκε προς τον Ε.Ο.Σ. από το Γαλλικό Υφυπουργείον Αθλητισμού, μέσω της εδώ Γαλλικής Πρεσβείας, και

που συνοδευόταν από θερμή φιλική επιστολή του διευθυντού της Σχολής κ. Jean Franco, ο Σύνδεσμος έστειλε στο Chamoniξ της Γαλλίας τον νεαρό αναρριχητή του Τμήματος Αθηνών Δημοσθένη Τσαντίλη, για να παρακολουθήσει τα μαθήματα της εκεί Εθνικής Σχολής Ορειβασίας και Χιονοδρομίας (E.N.S.A.) ως προσκεκλημένος και φιλοξενούμενός της.

Η Εθνική Σχολή Χιονοδρομίας και Ορειβασίας (Ecole Nationale de Ski et d'Alpinisme) είναι σήμερα η μεγαλύτερη κρατική γαλλική σχολή του είδους της και υπάγεται στο Υφυπουργείο Νεότητας και Αθλητισμού. Η E.N.S.A. έχει το πλεονέκτημα να βρίσκεται στη καρδιά των Άλπεων, στο Chamoniξ, και διακρίνεται από τις υπόλοιπες παρόμοιες σχολές, χάρις στην υψηλή στάθμη του επιτελείου των καθηγητών της, υπό την διεύθυνση του γνωστού μεγάλου Γάλλου ορειβάτη - αναρριχητή και χιονοδρόμου κ. Jean Franco. Σύμφωνα με το καταστατικό της, η Σχολή δέχεται κάθε χρόνο έναν μικρόν αριθμό ξένων αναρριχητών, ανεγνωρισμένης αξίας, προκειμένου εκπαιδευόμενοι συστηματικά να τελειοποιηθούν και να πραγματοποιήσουν διαδρομές με τους Γάλλους συναδέλφους τους.....

...Κατά την διάρκεια της Σχολής ο Δ. Τσαντίλης σε διμελείς ή τριμελείς σχοινοσυντροφίες, με τους Ισπανούς ή Μεξικανούς συμμαθητάς του, πραγματοποίησε τις ακόλουθες διαδρομές :

1. Μπελβεντέρε, Ν. ορθοπλαγιά, 250μ., Λίγο Δύσκολη. Πρώτος στο σχοινί ο Δ. Τσαντίλης.

2. Aiguille d e l' M., Β.Δ. κόψις, Δύσκολη.

3. Τραβέρσα Charnoz - Γκερον, Δύσκολη.

4. Pyramide du Tacul, Δύσκολη.

5. Tour Ronde, από σχετικά εύκολη διαδρομή πάγου, ύστερα από τραβερσάρισμα της Vallee Blanche και διανυκτέρευση στο καταφύγιο Torino (Ιταλική πλευρά του Λευκού Όρους). Πρώτος στο σχοινί ο Δ. Τσαντίλης.

6. Μαζί με τον καθηγητή της Σχολής Α. Contamine πραγματοποίησε την ανάβαση του Mont Blanc du Tacul, από τον κανονικό δρόμο (εύκολη διαδρομή πάγου).

7. Μαζί με τον γνωστό αναρριχητή Rene Desmaison αναρριχήθηκε στην Aiguille du Diable (800μ.), Δύσκολη - ανώτερο όριο.

Το πρόγραμμα των αναβάσεων της ομάδος του Τσαντίλη έκλεισε με την ανάβαση στο Matterhorn, από το Zermatt της Ελβετίας.....».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Εκτός από τα δημοσιεύματα για τα διάφορα αναρριχητικά γεγονότα της χρονιάς, που ανέφερα πιο πάνω, είδαν το φως και μερικά άλλα, που καλό θα είναι να αναφερθούν κι αυτά:

«Το Βουνό», τ. 224-225, Ιαν.-Απρ. 1962, σ. 25-29 :

«**Χειμερινές αναρριχήσεις και μία νέα χειμερινή στα Βαρδούσια**». Άρθρο του Γιώργου Μιχαηλίδη.

«Το Βουνό», τ. 226, Μάϊ.-Ιούν. 1962, σ. 85 :

«**Ομάς Δύσκολων Ορεινών Αναβάσεων**». Την Παρασκευή 27 Απριλίου συνεδρίασαν τα μέλη της Ο.Δ.Ο.Α. στα γραφεία του Τμήματος Αθηνών.....».

Κατόπιν της χρησιμοποίησής του Γ. Μιχαηλίδη από το Κεντρικό Συμβούλιο, για την διάδοση της αναρριχήσεως στα διάφορα Τμήματα, την Δ.Ε. την αποτέλεσαν οι Στ. Πίσσαλας έφορος, Στ. Βασιλόπουλος γραμματεύς, Ευάγγ. Ζαραχάνης διαχειριστής και Λ. Λεοντιάδης και Κ. Ζάππας (έφορος Τμήματος Αθηνών) μέλη. Νέα μέλη ενεγράφησαν οι Ηλ. Τροχάνης, Π. Κατηφόρης, Ι. Παπαπαναγιώτου. Χάρης στη φροντίδα του κ. Πλ. Μεταξά και την οικονομική ενίσχυσι του Τμήματος Αθηνών, η Ο.Δ.Ο.Α. εφοδιάσθηκε με σημαντικό αριθμό καραμπίνερ, καρφιών κλπ., προελεύσεως Ιταλίας και Γαλλίας».

«Το Βουνό», τ. 227, Ιουλ.-Αύγ. 1962, σ. 118 :

«**Νέα διαδρομή στο Γεροντόβραχο.** Στις 21 Ιουλίου 1962, με την ευκαιρία της Πανελληνίου Ορειβατικής Συγκεντρώσεως, τριμελής σχοινοσυντροφιά του Τμήματος Αθηνών από τους Γ. Μιχαηλίδη, Καίτη Μιχαηλίδη και Ηλ. Τροχάνη, πραγματοποίησε νέα διαδρομή στην Β.Δ. ορθοπλαγιά του Γεροντόβραχου, στον Παρνασσό. Η τεχνική περιγραφή της αναρριχήσεως έχει ως εξής».

«Το Βουνό», τ. 227, Ιουλ.-Αύγ. 1962, σ. 118-119 :

«**Πρώτη διαδρομή στη Ν.Δ. ορθοπλαγιά της κορυφής 2437 των Βαρδουσιών.** Στις 17 Ιουνίου 1962 πραγματοποιήθηκε, από την σχοινοσυντροφιά του Τμήματος Αθηνών Γ. Μιχαηλίδη και Ευάγγ. Ζαραχάνη, η πρώτη διαδρομή της Ν.Δ. ορθοπλαγιάς της κορυφής 2437μ. των Βαρδουσιών. Η κορυφή αυτή αποτελεί τμήμα του μεγάλου κορμού του Κόρακα, στη συνέχεια του προς Ν., μετά το νότιο άκρο του συγκροτήματος των μυτικών που αποτελούν τα Σκόρδα .....».

«Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 156-170 :

«**Αναρριχητικό χρονικό στη Βαράσοβα.** Πολυσέλιδο άρθρο με τεχνικές περιγραφές, φωτογραφίες κλπ. του Στέλιου Βασιλόπουλου.

«Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 185 :

«**Ένα νέο αναρριχητικό πεδίο**» (Τσουργέλι) του Ε. Ζαραχάνη.

«Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 186 :

«**Αναρριχήσεις Ε.Ο.Σ. - Λ.Ο.Κ.** Στις 2 Σεπτεμβρίου το Τμήμα Ελευσίνας του Ε.Ο.Σ., διοργάνωσε με επιτυχία αναρριχητικές επιδείξεις, στις οποίες έλαβαν μέρος άνδρες των Δ.Κ. και αναρριχηταί του Τμήματος Αθηνών. Οι αναρριχήσεις έγιναν στο βουνό Καντήλι, έξω από το Μεγάλο Πεύκο. Συμμετείχαν από μέρους των Λ.Ο.Κ., υπό τας διαταγές του λοχαγού Δ. Παναγόπουλου και του υπολοχαγού Α. Σούρνιου, οι λοχίαι Τηλ. Μπαλτούμης, Γ. Βλάχος, Ευάγγ. Παπαγεωργίου και Χαρ. Λαφτσιδής. Οι ανωτέρω εξετέλεσαν «εναέριο γέφυρα» και ομαδική αναρρίχηση (χωρίς σχοινί). Η ομάς του Ε.Ο.Σ. αποτελείτο από τους Γ. Μιχαηλίδη, Χ. Ξυνό, Κ. Παπανικολάου και Βύρ. Χατζηγεωργαντού, πραγματοποίησαν ελεύθερη και τεχνητή αναρρίχηση».

«Δελτίον Πληροφοριών Ε.Ο.Σ.-Τμ. Αθηνών», τ. 20, Απρίλιος - Μάιος 1962, σ. 6 :

«**Αναρριχήσεις.** Με την προοδευτική εξαφάνισι του χιονιού θα αρχίσουν εντατικότερα οι αναρριχήσεις βράχου. Όσοι νέοι ενδιαφέρονται ας ζητήσουν πληροφορίες από τον κ. Γ. Μιχαηλίδη, διευθυντή της αναρριχητικής Σχολής. Προβλέπεται για το Πάσχα η λειτουργία σχολής αναρριχήσεως πάγου. Περισσότερες πληροφορίες στα γραφεία.

«**Ομάς Δύσκολων Ορεινών Αναβάσεων.** Τα μέλη της Ο.Δ.Ο.Α. πραγματοποίησαν στις 10 -12 Μαρτίου δύο ενδιαφέρουσες διαδρομές.

Οι Γ. Μιχαηλίδης, Π. Κατηφόρης και Ηλ. Τροχάνης ύστερα από 22 ώρες συνεχούς πορείας στο χιόνι, πραγματοποίησαν στο Χελμό τη διαδρομή Καλύβια - Διάσελο Τσανλίκι ή Κυνηγού - κορυφή Νησί - Τούμπα - Μέγα Διάσελο - Πυργάκια ή Κουτουλόπυργος - κατάβαση Λυκοχαράδρας - Βάλτα και χωριό Σόλος.

Οι Λ. Λεοντιάδης, Μ. Ιδοσιδής, Δημ. Τσαντίλης και Θ. Παππάς ξεκίνησαν με κακοκαιρία το μεσημέρι της 11 Μαρτίου από το Καταφύγιο Βρυσσοπούλες (Ολύμπου Β) και αφού ανέβηκαν προηγουμένως στο Σκολειό συνέχισαν για το καταφύγιο Γ Ολύμπου (Προφήτη Ηλία). Τα πολλά χιόνια και οι δυσκολίες της διαδρομής όταν περνούσαν τα ζωνάρια όπου είχαν και μικρή πτώσι οι Μ. Ιδοσιδής και Δ. Τσαντίλης που τους συνεκράτησε ο Λ. Λεοντιάδης τους ανάγκασαν να διανυκτερεύσουν μέσα στα χιόνια κάτω από το κολουάρ του Μύτικα.....».

«Δελτίον Πληροφοριών Ε.Ο.Σ.-Τμ. Αθηνών», τ. 21, Ιούν.-Ιουλ. 1962, σ. 2:

«**Ομάς Δύσκολων Ορεινών Αναβάσεων.** Τα μέλη της Ο.Δ.Ο.Α. συνέχισαν τις προπονήσεις τους στο Άρμα, Πέτρα Βαρυμπόπης, Φλαμπούρι, Κακόρεμμα Υμηττού. Πραγματοποίησαν διάφορες αναρριχήσεις στα Βαρδούσια, Κούβελο, Όλυμπο κ.ά. βουνά. Η πλέον ενδιαφέρουσα ήταν η αναρρίχησης στη ΝΔ ορθοπλαγιά της κορυφής Κούβελος (ύψ. 1.912μ.) του Παρνασσού από τη σχοινοσυντροφιά Γ. Μιχαηλίδη και Ηλ. Τροχάνη που έγινε στις 20 Μαΐου. Η διαδρομή έχει υψομετρική διαφορά 400μ. είναι νέα και παρουσίασε πολλά περάσματα IV βαθμού και τρία V. ....».

«Δελτίον Πληροφοριών Ε.Ο.Σ.-Τμ. Αθηνών», τ. 22, Αύγ.-Σεπτ. 1962, σ. 2 :

«**Ομάς Δύσκολων Ορεινών Αναβάσεων.** Τα μέλη της ομάδος πραγματοποίησαν διάφορες αναβάσεις και αναρριχητικές διαδρομές. Έτσι, π.χ. η σχοινοσυντροφιά Γ. Μιχαηλίδη και Ευάγγ. Ζαραχάνη στις 17 Ιουνίου πραγματοποίησε ενδιαφέρουσα αναρρίχηση στο συγκρότημα του Κόρακα, στη ΝΔ ορθοπλαγιά της κορυφής 2.437μ. Η αναρρίχησης κράτησε 4.30 ώρες, ήταν δυσκολίας IV βαθμού και η υψομετρική διαφορά ήταν 300 μέτρα περίπου. Χρησιμοποιήθηκαν 6 καρφιά .....

Επίσης, στις 21/7/62 τριμελής σχοινοσυντροφιά από τους Γ. Μιχαηλίδη, Καίτη Μιχαηλίδου και Ηλ. Τροχάνη πραγματοποίησε νέα διαδρομή στην ΒΔ ορθοπλαγιά του Γεροντόβραχου Παρνασσού. Η αναρρίχησης κράτησε 3.30 ώρες, ήταν δυσκολίας IV βαθμού, χρησιμοποιήθηκαν 5 καρφιά, και η υψομετρική διαφορά της ορθοπλαγιάς ήταν 210 έως 230μ. περίπου.....».

«Δελτίον Πληροφοριών Ε.Ο.Σ.-Τμ. Αθηνών», τ. 23, Οκτ.-Νοέμ. 1962, σ. 2 :

«Η άλλη σημαντική εκδήλωση που κατέληξε σε περιπέτεια με ευχάριστο ευτυχώς τέλος, ήταν η ομαδική αναρρίχησης στις 23 Σεπτεμβρίου, από 5 σχοινοσυντροφίες στη Βαράσοβα. Η εκδήλωση αυτή ήταν κοινή των Τμημάτων Πατρών και Αθηνών. Περισσότερες λεπτομέρειες θα δημοσιευθούν εις το «Βουνό». Πάντως τα μέλη του Τμήματος Αθηνών και από τη θέσι αυτή θέλουν να ευχαριστήσουν το Κ.Σ., το Τμήμα Πατρών και τον Πρόεδρό του κ. Ανδρέα Αντωνόπουλο, για τη βοήθειά τους στη διάσωση της σχοινοσυντροφιάς που ατύχησε. Ιδιαίτερα συγχαίρουν τον νεαρό αναρριχητή κ. Μιχάλη Κότταρη του Τμήματος Πατρών, που τόσο πολύ βοήθησε στον ανεφοδιασμό και στην κατάβασι των δύο μελών του Τμήματος Αθηνών που διανυκτέρευσαν επάνω στην ορθοπλαγιά.....».

Οι αναρριχήσεις του 1962

1. 6/1/62 ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ. Κορυφή Σκόρδα Πιτιμάλικου, δυτική ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή (βράχου - παγωμένου χιονιού). Σχοινοσυντροφιές: 1η. Γ. Μιχαηλίδης - Η. Τροχάνης - Ε. Ζαραχάνης, 2η. Λ. Λεοντιάδης - Ι. Παπαπαναγιώτου - Γ. Κούμαρης. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 300μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 224-225, Ιαν.-Απρ. 1962, σ. 25-29).

2. 11/2/62. ΑΡΤΕΜΙΣΙΟ. Κορυφή Μαλεβός, ΒΑ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Τσαμακίδης - Θ. Μπαλάσκας - Χ. Δεληγραμμάτικα - Θ. Μπακόπουλος. Βαθμός Μέτρια Δύσκολη, υψομ. διαφορά 350μ. περίπου («Ορειβάσια» Παράρτημα, Απρ.-Ιούν. 1962).

3. 11/3/62 ΧΕΛΜΟΣ. Κορυφογραμμή Στεφάνι, πέρασμα χτενιού από ΝΑ προς ΒΔ. Παραλλαγή της διαδρομής Μιχαηλίδη - Λιάγκου 1958 (διαδρομή βράχου - παγωμένου χιονιού). Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Π. Κατηφόρης - Ηλ. Τροχάνης. Βαθμός Μέτρια Δύσκολη («Το Βουνό», τ. 226, Μάϊ.- Ιούν. 1962, σ. 76).

4. 20/5/62 ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΣ. Κορυφή Κούβελος, ΝΑ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Η. Τροχάνης. Βαθμός Πολύ Δύσκολη, υψομ. διαφορά 400μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 231, Μάρτ.-Απρ. 1963, σ. 59-60).

5. 17/6/62 ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ. Κορυφή 2437 (δυτικά του Κόρακα), ΝΔ ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Ευ. Ζαραχάνης. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 300μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 227, Ιούλ.-Αύγ. 1962, σ. 118-119).

6. 21/7/62 ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ. Κορυφή Γεροντόβραχος, ΒΔ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Κ. Μιχαηλίδου - Η. Τροχάνης. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 230μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 227, Ιούλ.-Αύγ. 1962, σ. 118).

7. 10/8/62 ΟΛΥΜΠΟΣ. Κορυφή Στεφάνι, ΒΑ ορθοπλαγιά. Επανάληψη της διαδρομής Avanzo - Mussafia - Trevisini 1938. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Σπ. Χαριτίδης - Ηλ. Τροχάνης. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 200μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 145-150).

8. 23-24/9/62 ΒΑΡΑΣΟΒΑ. ΝΔ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή (το κεντρικό στηρούνη). Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Κ. Παπανικολάου. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 450μ. περίπου (μη ολοκληρωμένη διαδρομή). Ένα «μπιβουάκ» απάνω στην ορθοπλαγιά. Κατάβαση την επόμενη μέρα ύστερα από 16 συνολικά ραπέλ («Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 167-168).

9. 23/9/62 ΒΑΡΑΣΟΒΑ. ΝΔ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Μ. Κότταρης - Ρ. Ηλιάδου - Χρ. Ψαριάδης (μη ολοκληρωμένη διαδρομή). Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 240μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 168).

10. 23/9/62 ΒΑΡΑΣΟΒΑ. ΝΔ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Ευ. Ζαραχάνης - Χ. Ξυνός. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 135μ. (λόγω ατυχήματος η σχοινοσυντροφιά εγκατέλειψε την προσπάθεια). Κατάβαση με την συνδρομή της Ομάδος διάσωσης ύστερα από ένα «μπιβουάκ» στην ορθοπλαγιά («Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 168-169).

11. 23/9/62. ΒΑΡΑΣΟΒΑ. ΝΔ ορθοπλαγιά. Επανάληψη της διαδρομής Βασιλόπουλου - Λεοντιάδη - Παρασκευαΐδη 1959. Σχοινοσυντροφιά: Λ. Λεοντιάδης - Ι. Παπαπαναγιώτου - Θ. Παππάς. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 580μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 169).

12. 23/9/62 ΒΑΡΑΣΟΒΑ. ΝΔ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Στ. Πίσσαλας - Β. Χατζηγεμμανουήλ. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 390μ. περίπου («Το Βουνό», τ. 228-229, Σεπτ.-Δεκ. 1962, σ. 170).

13. 7/10/62 ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ. Κορυφή Λιάκουρα, ΝΑ ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Ν. Βασιλάκης - Α. Σακαλής. Βαθμός Πολύ Δύσκολη, υψομ. διαφορά 250μ. περίπου (Εφημ. «Αθλητική Ηχώ» 12/10/62).

14. 9/10/62 ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ. Κορυφή Λιάκουρα, ΝΑ ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Α. Σακαλής. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 250μ. περίπου (Εφημ. «Αθλητική Ηχώ» 12/10/62).

15. 13-14/10/62 ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ. Κορυφή Κούκος, ΝΑ ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Τσαμακίδης - Σ. Παγανόπουλος - Φ. Γαληνός. Βαθμός Πολύ Δύσκολη, υψομ. διαφορά 900μ. περίπου («Ορειβασία» Παράρτημα, Ιαν.-Μάρτ. 1963).

16. 11/11/62 ΧΕΛΜΟΣ. Κορυφή Νεραϊδόραχη (κεντρικό Pillier διαδρομή «direttissima»). Παραλλαγή της διαδρομής Μιχαηλίδη - Ψυρρόπουλου 1957. Σχοινοσυντροφιά: Γ. Μιχαηλίδης - Α. Σακαλής. Βαθμός Δύσκολη, υψομ. διαφορά 700μ. περίπου (Εφημ. «Χελμός», Νοέμβριος 1962).

Σχόλια Ν. Νέζη

Εκτός από τις παραπάνω αναφερόμενες αναρριχητικές διαδρομές, έγιναν ακόμη τον Ιούλιο του 1961 αναρριχητικές ασκήσεις από μέλη του Σ.Ε.Ο. Αθηνών στο Κορομπίλι, ενώ το 1962 έγιναν και οι εξής αναρριχήσεις :

13/5/62 ΣΑΓΜΑΤΑΣ. Δυτική ορθοπλαγιά. Νέα διαδρομή direct. 250μ., IV. Σχοινοσυντροφιά : Γ. Τσαμακίδης - Σ. Αντύπας - Δ. Κυριακού (Κάρλος).

20/5/62 ΓΕΡΑΝΕΙΑ. Κορυφή Παλιοβούνα, Ν-ΝΑ ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή, 300μ. V. Σχοινοσυντροφιά : Γ. Τσαμακίδης - Θ. Μπακόπουλος.

20/5/62 ΓΕΡΑΝΕΙΑ. Κορυφή Παλιοβούνα, δυτική ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή, 200μ. V. Σχοινοσυντροφιά : Σ. Αντύπας - Ι. Καννάς - Σ. Διακογιάννης.

15/7/62 ΓΕΡΑΝΕΙΑ. Κορυφή Πύργος Παλιοβούνας, ΝΔ ορθοπλαγιά. Πρώτη διαδρομή, 130μ. IV. Σχοινοσυντροφιά : Π. Ιδοσίδης - Θ. Μπακόπουλος.

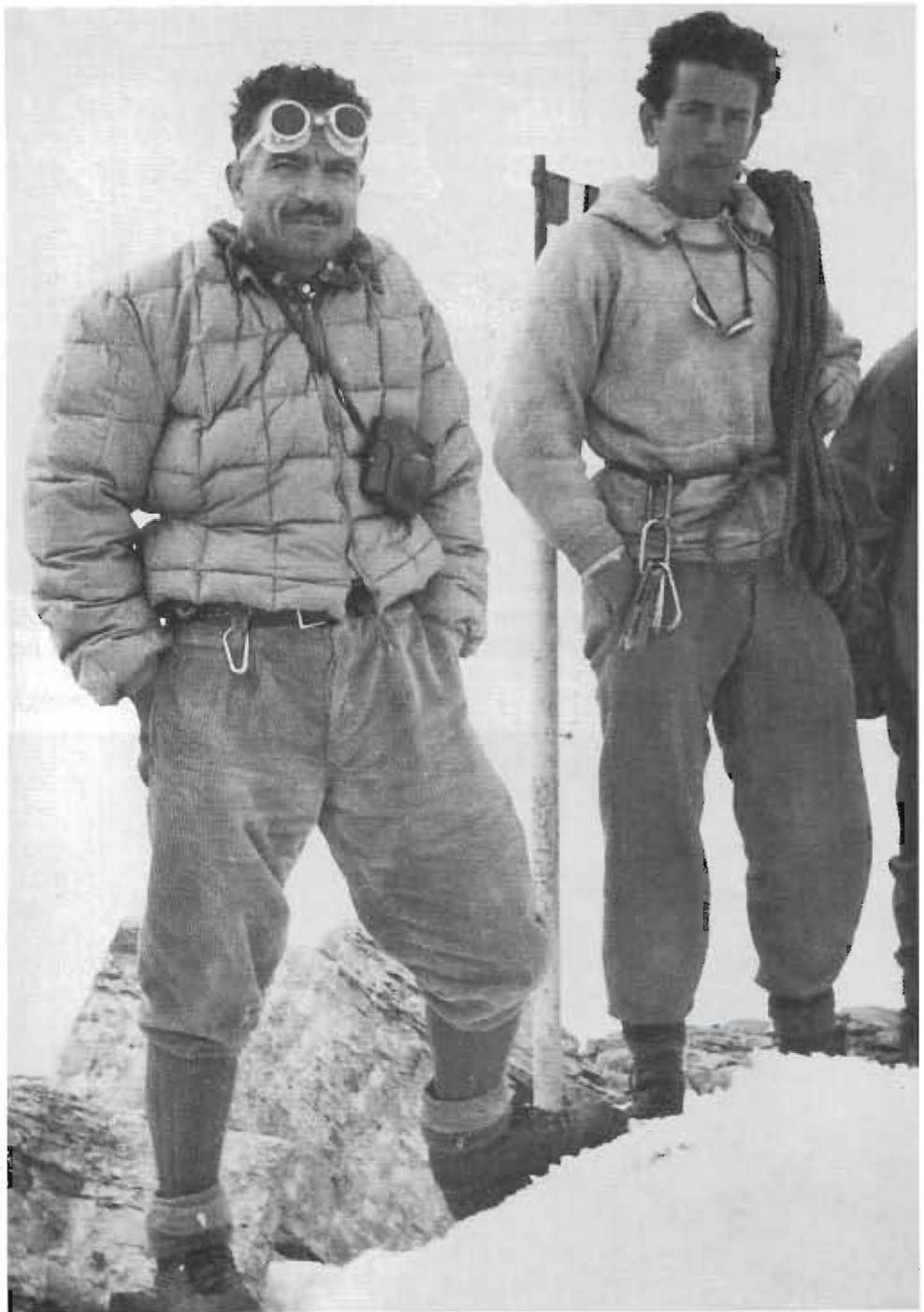
20/10/62 ΟΣΣΑ. Κορυφή Κάστρο της Ωριάς. Πρώτη διαδρομή, 200μ., IV. Σχοινοσυντροφιά : Ι. Αποστολίδης - Β. Γεωργιάδης - Κ. Αποστολίδης.

Ο Πρόεδρος Β. Λεοντόπουλος βραβεύει τον Γ. Μιχαηλίδη (Πάρνηθα 1964)

Sir J. Hunt - Κ. Μιχαηλίδου - Lady Hunt - Γ. Μιχαηλίδης (Πάρνηθα 1961)

Γ. Μιχαηλίδης - Κ. Ζολώτας (Μύτικας Ολύμπου 1957)

Η ομάδα διάσωσης, με αρχηγό τον Γιώργο Μιχαηλίδη, μετά το ατύχημα του Γ. Αποστολίδη στον Όλυμπο (1964)

Καταφύγιο Hornli, Matterhorn (1951)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Κλείνοντας αυτή την καταγραφή των αναρριχητικών γεγονότων 1913 - 1962 στη χώρα μας, πρέπει ακόμα να δηλώσω πως για ό,τι αφορά κυρίως στην ακριβή παράθεση των αναρριχητικών διαδρομών της αναφερόμενης περιόδου, πολύ βοηθήθηκα και από διάφορες προγενέστερες εργασίες συλλογής που δημοσιεύθηκαν κατα καιρούς στα ορειβατικά-φυσιολατρικά περιοδικά ελληνικά και ξένα. Από αυτές τις εργασίες, τουλάχιστον οι δύο κατέχουν χωρίς αμφιβολία ξεχωριστή θέση, γεγονός που με υποχρεώνει να τις παρουσιάσω αναλυτικότερα στην παρούσα εξιστόρηση :

α. «Το Αναρριχητικό Αρχείο Ελληνικών Βουνών - το χρονικό των αναρριχήσεων στις κορυφές τους», που δημοσιεύθηκε από τον Αττικό Όμιλο. Πρόκειται για ένα τεράστιο έργο που ολοκληρώθηκε μέσα σε οκτώ συνεχή τεύχη του περιοδικού «Ο Αττικός», από Ιούν.-Σεπτ. 1972 έως Μάρτ.-Μάιο 1974 (αριθμός τευχών: 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49) και κατέλαβε 43 σελίδες. Το πολύτιμο αυτό Αναρριχητικό Αρχείο, που σύμφωνα με τον πρόλόγο του αποτελούσε «προσφορά του Αττικού προς τους Έλληνες και ξένους αναρριχητάς», δημιουργήθηκε χάρις στην υπομονή και το προσωπικό ενδιαφέρον του Νίκου Ζέρβα του ακούραστου προέδρου του «Αττικού» που το επινόησε, πρωτοστάτησε στη συγκέντρωση του υλικού από ολόκληρη την Ελλάδα και επέβλεψε ο ίδιος στην εκτύπωση.

Είναι η πλουσιότερη εργασία του είδους αυτού που είδε ποτέ το φως στις στήλες ελληνικού ορειβατικού-φυσιολατρικού περιοδικού την εποχή εκείνη. Παρουσιάστηκε υπό τον τύπον χρονικού - ευρετηρίου στο οποίο οι διάφορες αναρριχητικές διαδρομές αναφέρονται κατά συγκροτήματα, ενώ οι κορυφές του κάθε βουνού εμφανίζονται κατά σειρά υψομέτρου. Η κάθε καταχωρισμένη διαδρομή μνημονεύεται κανονικά με τὰ κύρια προσδιοριστικά στοιχεία της : Βουνό - κορυφή - ορθοπλαγιά (ή κόψη) - ημερομηνία πραγματοποίησης - ονόματα σχοινοσυντροφιάς - βαθμός δυσκολίας - υψομετρική διαφορά - ώρες - δημοσιευμένα στοιχεία.

Όλες οι αναρριχήσεις της περιόδου 1934 - 1972 στα ελληνικά βουνά (που φτάνουν τις 285) είναι καταγραμμένες στα εξής τεύχη :

No 42 Ιούνιος - Σεπτέμβριος 1972, σ. 8-1 : Βαρδούσια.

No 43 Οκτώβριος - Δεκέμβριος 1972, σ. 14-18 : Γκιώνα.

No 44 Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1973, σ. 15-17 : Παρνασσός.

No 45 Μάρτιος - Μάιος 1973, σ. 16-23 : Όλυμπος.

No 46 Ιούνιος - Σεπτέμβριος 1973, σ. 22-28 : Τύμφη.

No 47 Οκτώβριος - Δεκέμβριος 1973, σ. 13-15 : Ταΰγετος - Χελμός - Αρτεμίσιο και σ. 15-16 : Συμπλήρωμα Όλυμπος - Βαρδούσια - Γκιώνα.

No 48 Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1974, σ. 11-16 : Φαλακρό - Παγγαίο - (Μενοίκιο) - Άθως - Βέρμιο - Τζουμέρκα - Τριγγία - Κόζιακας - Άγραφα - (Βουλγάρα) - Κίρφη - Βαράσοβα.

No 49 Μάρτιος - Μάιος 1974, σ. 5-13 : Λευκά Όρη (Κρήτης) - Ξεροβούνι (Ευβοίας) - Καντήλι (Ευβοίας) - Υψάριο (Θάσου) - Φεγγάρι (Σαμοθράκης)

Το πιο πάνω αναρριχητικό αρχείο περιλαμβάνει τις διαδρομές βράχου στα ελληνικά βουνά «Πρώτες», «Νέες» και «Παραλλαγές» (δεν μνημονεύονται οι «Επαναλήψεις»), δυσκολίας από του τρίτου βαθμού και πάνω, παραλείπονται δηλαδή οι «Εύκολες» και οι «Λίγο Δύσκολες» αναρριχήσεις του Πρώτου και Δεύτερου Βαθμού αντίστοιχα. Επίσης, δεν περιλαμβάνονται οι διαδρομές σε μικρά βουνά, όπως π.χ. στο «Ύπατον» (Σαγματάς), τη Μεγάλη Ντουσκιά (Γεράνεια), το Μεγάλο Αρμένι (Πάρνηθα), το Τρικέρατο (Μεγάρων), την Πέτρα Περαχώρας (Παλιοβούνα Λουτρακίου) κ.ά.

Ακόμα δεν περιλήφθηκαν και οι διαδρομές σε βράχους που δεν καταλήγουν σε χαρακτηριστική κορυφή, όπως π.χ. στις ορθοπλαγιές της Κακιάς Σκάλας (πάνω από την Κινέττα), στο Γορτσίκι (δυτικά του χωριού Ακράϊφνιο Βοιωτίας), στο βράχο της Άνω Στενής (πρόβουνου της Δίρφης) κ.ά. Τόσο για την πρώτη περίπτωση όσο και την δεύτερη, τα αναρριχητικά αυτά πεδία, όσο ξέρω, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής εκείνης, πλησιάζουν περισσότερο με σχολή (και όταν λέμε σχολή δεν εννοούμε μάθημα αναρρίχησης, αλλά αναρριχητική προπόνηση) και λιγότερο με βουνό.

Το χρονικό αρχίζει, όπως ανέφερα και πιο πάνω, από το 1934, από τότε που εγκαινιάστηκαν από τους ξένους στην Ελλάδα οι πρώτες κανονικές αναρριχήσεις, οι διαδρομές δηλαδή με σχοινοσυντροφιά, τεχνικούς κανόνες κλπ. και κλείνει το τέλος του 1972. Στον επίλογο του Αρχείου («Ο Αττικός», τ. 49, Μάρτ.-Μάϊος. 1974, σ. 10-13) δημοσιεύεται μια πλούσια γενική βιβλιογραφία και αναφέρονται με στοιχεία και με λεπτομέρειες όλες στη σειρά οι προηγούμενες εργασίες συλλογής, ηλεγμένες με προσοχή και με αντικειμενικότητα.

Τη βιβλιογραφία αυτή, πολύτιμη για την αναρριχητική μας ιστορία, ερεύνησα για πολλές εβδομάδες εξονυχιστικά διασταυρώνοντας τα αναγραφόμενα στοιχεία των διαφόρων εντύπων, καθώς και άλλων, από εφημερίδες κ.ά. Νομίζω πως αξίζει να αναδημοσιευθεί ολόκληρη ως έχει στη συνέχεια.

Γενική βιβλιογραφία (παρεμφερείς εργασίες συλλογής)

«Το Βουνό». Τεύχος 78, Ιούνιος 1940, σελ. 123 έως 134. Τίτλος: «**Πρώτες αναβάσεις στον Όλυμπο στο 1938 και 1939**», του κ. Ι. Σαντοριναίου.

Πλήρες χρονικό στο οποίο περιγράφονται με μεγάλη επιμέλεια και με στοιχεία με τεχνικές λεπτομέρειες οι αναρριχήσεις των δύο ετών στον Όλυμπο, ακόμα και οι επαναλήψεις, καθώς και οι διαδρομές κάτω του 3ου βαθμού. Κυρίως όμως περιλαμβάνονται οι αναρριχήσεις από 1934-1936 (το 1937 δεν πραγματοποιήθηκε αναρρίχηση στον Όλυμπο). Στην πολύτιμη εργασία του κ. Σαντοριναίου οφείλουν οι ασχολούμενοι με τα αναρριχητικά σήμερα, ό,τι γνωρίζουν σχετικά με τις προ του πολέμου αναρριχήσεις των ξένων αναρριχητών στις ορθοπλαγιές του Ολύμπου.

«Το Βουνό». Τεύχος 186, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1955, σελ. 126-128. Τίτλος: «**Αναρριχήσεις στο Στεφάνι του Ολύμπου**», του κ. Γ. Μιχαηλίδη.

Περιλαμβάνονται με στοιχεία και με χάραξι σε φωτογραφία, όλες οι μέχρι τότε διαδρομές στη ΒΑ ορθοπλαγιά του Στεφανίου.

«Ελληνικό Ύπαιθρο». Τεύχος 181, Ιανουάριος-Μάρτιος 1956, σελ. 11. Τίτλος: «**Αναρριχητική χρονιά**». Σημείωμα με το οποίο εξάγονται οι τρεις αναρ-

ριχήσεις - εκ των τεσσάρων εν όλω - που πραγματοποιήθηκαν κατά το 1955 στην Ελλάδα.

«Ο Αττικός», Περίοδος Β. Τεύχος 100-103, Μάρτιος-Μάιος 1957, σελ. 11. Τίτλος: «**Τα σημαντικότερα αναρριχητικά γεγονότα της περασμένης χρονιάς**». Εκ των επτά εν όλω αναρριχήσεων που πραγματοποιήθηκαν στα βουνά μας κατά το 1956, όλες από ελληνικές σχοινοσυντροφίες, εξαιρούνται οι τέσσερις.

Επιθεώρησης «Ορειβάτης». Τεύχος 14, Σεπτέμβριος 1958, σελ. 60-61 και 108. Τίτλος: «**Συστηματική αναρριχητική αναγνώρισις των Βαρδουσιών**», του κ. Γ. Μιχαηλίδη. Περιγράφονται με στοιχεία όλες οι μέχρι τότε αναρριχήσεις (10 διαδρομές το 1958 και 5 παλαιότερες) στις κορυφές των Βαρδουσιών.

Περιοδικό «Oesterreichische Alpenzeitung» (του Αυστριακού Ορειβατικού Συνδέσμου). Τεύχος 1304, Μάρτιος-Απρίλιος 1959, σελ. 61-62-63. Τίτλος: «**Nue Fahrten in ven Bergen Griechenlands**». Αναρριχητικό χρονικό που περιλαμβάνει 40 διαδρομές οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο 1946 έως 1958 στα βουνά μας από ελληνικές σχοινοσυντροφίες. Αναφέρονται και αναρριχήσεις σε μικρά βουνά π.χ. Μεγάλο Αρμένι Πάρνηθος, Ακροκόρινθος κ.τ.λ., τις οποίες εμείς θα περιλάβουμε μαζί με άλλες, στην προσεχή εργασία μας με τίτλο: «**Διαδρομές Υψηλής Σχολής**».

Στο ίδιο τεύχος του ανωτέρω περιοδικού, σελ. 55 έως 61 δημοσιεύεται ωραία περιγραφή υπό του von Bruno Streitman με τίτλο «**Olymp**» όλων των αναρριχήσεων ξένων και Ελλήνων, που πραγματοποιήθηκαν από το 1934 μέχρι και το 1958 στον Όλυμπο. Το κείμενο συμπληρώνεται από παραστατικές εικόνες των ορθοπλαγιών στις οποίες έχουν χαραχθεί με απόλυτη ακρίβεια οι αναφερόμενες αναρριχητικές διαδρομές από το 1934 έως το 1958. Σημειώνουμε μια διπλή αβλεψία: Η κορυφή Σκολιό, τόσο στο κείμενο όσο και στις λεζάντες των εικόνων αναγράφεται λανθασμένα ως κορυφή Σκάλα, και η Σκάλα ως Σκολιό. Μετάφρασι ολόκληρης της ανωτέρω περιγραφής υπάρχει στο περιοδικό «Φ.Ο.Κ.», τεύχος 19, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1959, σελ. 5-6-7-8-9.

Περιοδικό «Φ.Ο.Κ.». Τεύχος 17, Απρίλιος-Ιούνιος 1959, σελ. 8-9. Τίτλος: «**Χρονικό αναρριχήσεων του 1958**».

Είναι ένα πλήρες χρονικό που περιλαμβάνει τις 19 εν όλω αναρριχήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά το 1958 στα ελληνικά βουνά όλες από ελληνικές σχοινοσυντροφίες. Δεν αναφέρονται βαθμοί δυσκολίας. Εκτός των ανωτέρω διαδρομών, μνημονεύονται και τρεις επαναλήψεις.

«Φυσιολατρικοί Ορίζοντες». Τεύχος 114-116, Μάιος-Ιούλιος 1959, σελ. 27 έως 34. Τίτλος: «**Το χρονικό των αναρριχήσεων στις ελληνικές ορθοπλαγιές**».

Από το αναρριχητικό αρχείο του Ομίλου. Πρόκειται για ένα πλήρες χρονικό - ευρετήριο των αναρριχητικών διαδρομών που πραγματοποιήθηκαν από Έλληνες και ξένους στα ελληνικά βουνά κατά την περίοδο από 1933 μέχρι το 1959. Οι διαδρομές αναφέρονται κατά βουνά, όπως και στο παρόν Αναρριχητικό Αρχείο του Αττικού. Στο χρονικό περιλαμβάνονται ακόμη και οι επαναλήψεις, καθώς και οι διαδρομές κάτω του 3ου βαθμού, τα οποία εμείς αποφύγαμε. Συνολικά έχουν καταχωρισθή 79 αναρριχήσεις, εκ των οποίων όμως οι 11 είναι επαναλήψεις και οι 7 διαδρομές κάτω του III βαθμού. Χρησιμώτατο βοήθημα για κάθε αναρριχητή των ελληνικών βουνών. Η εν λόγω εργασία ήταν για την εποχή της ό,τι καλύτερο έχει δημοσιευθή, επροκάλεσε δε τις ευμενείς κριτικές των αναρριχητικών κύκλων

(βλέπε : «Ορειβασία» του Σ.Ε.Ο. Αθηνών - Οκτώβριος 1965, σελ. 38. Επίσης εφημερίς «Ακρόπολις» 9/8/60 κ.τ.λ.).

Επετηρίς «Ορειβασία», Οκτώβριος 1959, σ. 5-6-7-8. Τίτλος: «**Ελληνικό ορειβατικό χρονικό 1958 - Αναρριχητικό ελληνικό χρονικό**».

Περιλαμβάνει με πλήρη στοιχεία τις αναρριχήσεις Ελλήνων που πραγματοποιήθηκαν το 1958 στα ελληνικά βουνά. Μνημονεύονται και οι επαναλήψεις. Επίσης, στις σελίδες 10-11, με τίτλο: «**Η δράση του Συνδέσμου μας**» αναφέρονται με στοιχεία έξη αναρριχήσεις Ελλήνων σε ελληνικά βουνά κατά την περίοδο 1956 - 1957.

Επετηρίς «*Journal*», Ζυρίχη (vol. 2, No 8, 18-12-1959). Με τίτλο «**Grece 1955-1958**» δημοσιεύεται (σελ. 208-209) άρθρο του κ. Γ. Μωυσίδη από την Αθήνα. Μνημονεύονται ωρισμένες από τις αναρριχήσεις μελών του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου των ετών 1955-1958 στα ελληνικά βουνά. Σημειώνουμε πως η αναρρίχηση Μιχαηλίδη - Ξανθόπουλου το 1956 στην Δ. ορθοπλαγιά του Στεφανιού στον Όλυμπο, αναφέρεται από λάθος ότι έγινε στην ΒΔ ορθοπλαγιά του Μύτικα.

«Φ.Ο.Κ.». Τεύχος 20, Ιανουάριος-Μάρτιος 1960, σελ. 6. Τίτλος: «**Το χρονικό των αναρριχήσεων του 1959**». Μνημονεύονται με στοιχεία 10 διαδρομές, μεταξύ των οποίων μία επανάληψη και μία απόπειρα.

Επετηρίς «*Journal*», Ζυρίχη (vol. 4, No 11, 18-4-62). Τίτλος «**Grece 1959-1960**». Άρθρο του κ. Γ. Μωυσίδη από την Αθήνα, για την ελληνική ορειβασία. Μνημονεύονται μερικές από τις αναρριχήσεις 1959-1960 Ελλήνων και ξένων στα βουνά μας.

Περιοδικό «*La Montagne & Alpinisme*» (του C.A.F. και Groupe de Haute Montagne). Τεύχος 44, Οκτώβριος 1963, σελ. 115 έως 121. Τίτλος: «**L' alpinisme en Grece**». Άρθρο του κ. Ι. Χατζηδίνου. Μνημονεύονται οι αναρριχήσεις Ελλήνων και ξένων στον Όλυμπο, Γκαμήλα, Τσουκαρόσσα, Αστράκα, Γκίωνα, Παρνασσό, Βαρδούσια και Λευκά Όρη (Κρήτη).

Βιβλίο «**Sui monti della Grecia immortale 1964-1965**» των Spiro Dalla Porta Xidias et Bianca di Beaco. Στις σελίδες 147 έως 153 περιλαμβάνεται με στοιχεία, χρονικό των αναρριχήσεων της ομάδος των αναρριχητών των C.A.I. τμήματος Τεργέστης, στο Στεφάνι του Ολύμπου (1 διαδρομή), Γκαμήλα Τύμφης (11 διαδρομές), Αστράκα Τύμφης (2 διαδρομές) και Πυραμίδα Γκίωνας (3 διαδρομές).

Περιοδικό «*Alpinismus*» (Μόναχο), Ιούνιος 1965, σελ. 51. Τίτλος: «**Stefani Nordoswand (1934-1958)**».

Στοιχεία για τις αναρριχήσεις της ΒΑ ορθοπλαγιάς του Στεφανιού στον Όλυμπο. Στη φωτογραφία που συνοδεύει το κείμενο, είναι χαραγμένες επακριβώς, η πρώτη και οι επτά - μέχρι το 1958 - νέες διαδρομές της ορθοπλαγιάς αυτής. Επίσης, σημειώνονται και οι δύο παραλλαγές στη Β. κόψη.

«*Assoc. des Alpinistes Hellenes*». Μάιος 1966 (έκδοση του Σ.Ε.Ο. Αθηνών για το εξωτερικό). Περιλαμβάνει **αναρριχητικό χρονικό του 1965 των αναρριχητών του Σ.Ε.Ο.** Επίσης το χρονικό των αναρριχήσεων του Σ.Ε.Ο. στον Γκίγκιλο των Λευκών Ορέων Κρήτης, που συνοδεύεται από τρία παραστατικά σχέδια των ορθοπλαγιών, εργασία του Γάλλου Gerard Singer με χάραξη όλων των διαδρομών 1960 - 1965.

Επετηρίς «Ορειβασία» (του Σ.Ε.Ο. Αθηνών), Οκτώβριος 1965, σελ. 11 έως 21. Τίτλος: «**Ελληνικό αναρριχητικό χρονικό 1959-1960-1961**».

Πλήρες και αρκετά ενημερωμένο χρονικό της πλούσιας σοδειάς αναρριχήσεων στα ελληνικά βουνά κατά την τριετία 1959-1961, που περιλαμβάνει 57 αναρριχήσεις γενικώς και μία απόπειρα. Μέσα σ' αυτές υπάρχουν και διαδρομές που εμείς δεν περιλάβαμε στο Αρχείο του «Αττικού». Π.χ. : 6 επαναλήψεις, 4 αναρριχήσεις κάτω του 3ου βαθμού και 5 διαδρομές σε βουνά μικρού υψομέτρου. Εξ' άλλου, παρ' όλη την προσεκτική δουλειά των υπευθύνων δεν αποφεύχθηκε μια μικρή αβλεψία: Δεν αναφέρθηκαν οι διαδρομές της 26-7-1959 στη Ραϊδόλακκας Παρνασσού και της 28-7-1959 Μαύρα Λιθάρια Παρνασσού.

«Δελτίον Τμήματος Αθηνών του Ε.Ο.Σ.». Τεύχος 81, Ιούλιος-Αύγουστος 1972, σ. 2 έως 12. Τίτλος: «**Συγκρότημα Λευκών Ορέων - Γκίγκιλος 2.080μ. - Βολακιάς 2.116μ.**» (εκδόθηκε και σε ιδιαίτερο φυλλάδιο).

Πρόκειται για μια πολύ προσεκτική και άκρως επιμελημένη εργασία της κας Κατερίνας Γκέκα. Περιλαμβάνει με στοιχεία και τεχνικές περιγραφές όλες τις αναρριχήσεις που πραγματοποιήθηκαν μέχρι το 1972 στο συγκρότημα αυτό. Οι περιγραφόμενες διαδρομές είναι χαραγμένες σε 5 θαυμάσια σχέδια του Γάλλου Gerard Singer (εκ των οποίων τα τρία είχαν ήδη δημοσιευθεί, όπως έχουμε αναφέρει, στο Δελτίο του Σ.Ε.Ο., Μάιος 1966).

β. Το δεύτερο, πολύ αξιόλογο και αυτό έργο που ξεχώρισα (που καταγράφει και τις επαναλήψεις, καθώς και τις αναρριχήσεις σε μικρά βουνά) είναι το «**Χρονικό ορειβατικών διαδρομών στα ελληνικά βουνά**». Δημοσιεύθηκε από το Σύνδεσμο Ελλήνων Ορειβατών (Σ.Ε.Ο.) στο επανεκδοθέν ύστερα από 12 χρόνια περιοδικό του «Ορειβασία», στα τεύχη :

Νο 3, Αύγουστος 1978, σ. 13-20 (1-8).

Νο 4, Απρίλιος 1979, σ. 17-24 (9-16).

Νο 5, Δεκέμβριος 1979, σ. 17-24 (17-24).

(Δυστυχώς μετά η έκδοση του περιοδικού σταμάτησε).

Πάντως μέσα στα τρία αυτά τεύχη περιελήφθηκαν ημερολογιακά με τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία τους, οι αναρριχήσεις Ελλήνων και ξένων στα ελληνικά βουνά (μόνο αυτές που πραγματοποιήθηκαν έως τις 20-7-63).

Το πιο πάνω χρονικό, απ' ότι ξέρω όφειλε την πληρότητά του στην πολύ προσεκτική και αντικειμενική δουλειά του Φαίδωνα Γαληνού, του πιο επίμονου τότε ερευνητή των αναρριχητικών μας πραγμάτων, του «πατέρα της αρχειοθέτησης των αναρριχήσεων στην Ελλάδα» (βιβλίο «Τα Βουνά της Ρούμελης», σ. 27). Δημοσιεύθηκε στα μεσαία φύλλα του κάθε τεύχους και είχε ξεχωριστή αρίθμηση σελίδων, έτσι ώστε τα φύλλα να μπορούν να αποσπασθούν από τα τεύχη και να αποτελέσουν ένα ιδιαίτερο βιβλίο που θα ήταν πολύτιμο για κάθε αναρριχητή των Ελληνικών βουνών. Αναμφισβήτητα αυτές οι - έστω και λίγες - σελίδες (24), αποτελούν σήμερα ένα από τα σοβαρά και υπεύθυνα αναρριχητικά χρονικά της χώρας μας για τις αναρριχήσεις των Ελληνικών βουνών της περιόδου 1934 - 1963 (155 διαδρομές).

γ. Άλλα αναρριχητικά χρονικά :

«Ο Αττικός», τ. 51, Αύγ.-Οκτ. 1974 (Πανηγυρικό τεύχος για την επέτειο της εικοσαετίας της πρώτης ελληνικής σχοινοσυντροφιάς που πέτυχε την αναρρίχηση Καζάνια - Μύτικας και της πρώτης ανάβασης του Αττικού στον Όλυμπο).

Περιεχόμενα : σ. 5-6 τίτλος «**Το χρονικό μιας πρώτης αναρρίχησης (Πριν 20 χρόνια στον Όλυμπο)**». Το κείμενο συνοδεύεται, σ. 10-11, από παρουσίαση φωτοτυπικών σχετικών δημοσιευμάτων διαφόρων εντύπων της προ-εικοσαετίας (για τότε) εποχής, σ. 7-9, τίτλος «**Οι αναρρίχησης του Ολύμπου, από το Αναρριχητικό Αρχείο Ολύμπου**». Συνοπτικός πίνακας των αναρριχητικών διαδρομών που πραγματοποιήθηκαν στον Όλυμπο κατά την περίοδο από 1954 μέχρι και 1972.

Δελτίο «Ορειβασία» Παράρτημα, τ. 1, Ιαν.-Μάρτ. 1976. Δημοσιεύεται «**Ελληνικό αναρριχητικό χρονικό των ετών 1946 - 1958**» από το περιοδικό *Osterreichische Alpenzeitung*, τ. 1304, Μάρτ.-Απρ. 1959, σ. 61-63 (αναφέρεται στη γενική βιβλιογραφία του «Αττικού»).

δ. Επίσης, από τον όγκο των αναρριχητικών δημοσιευμάτων της παλιάς εποχής, εκτός από όσα ανέφερα στις ετήσιες δραστηριότητες των σωματείων ή που αναφέρθηκαν στη γενική βιβλιογραφία του «Αττικού», θεωρώ απαραίτητο να μνημονεύσω εδώ, για να πάρουν την θέση που τους ανήκει, και μερικά μεταγενέστερα κείμενα - τα περισσότερα εκλεκτές εργασίες σε αναρριχητικά θέματα - των νεότερων χρόνων, που μεταξύ άλλων ασχολούνται και με ιστορικά της Ελληνικής αναρρίχησης, λίστες διαδρομών κ.λπ.

Βιβλία

«Ιστορικές αναδρομές», του Ηλία Νικόπουλου. Αθήνα 1978 (φωτ. έκδ.).

«Όλυμπος - Αναρριχητικές διαδρομές 1930-1978», του Ευθύμιου Ελευθεριάδη. Θεσσαλονίκη 1978. Περιλαμβάνει όλες τις αναρρίχησης που πραγματοποιήθηκαν στον Όλυμπο μέχρι το 1978.

«Τα βουνά της Ελλάδας», του Γιώργου Σφήκα. Αθήνα 1980. Περιλαμβάνει κατάλογο αναρρίχησης στα βουνά : Γκαμήλα, Τσούκα Ρόσσα, Αστράκα, Γκιώνα, Παρνασσό, Βαρδούσια, Όλυμπο, με φωτογραφίες και σχεδιαγράμματα των διαδρομών.

«Τα βουνά της Αττικής», του Νίκου Νέζη. Αθήνα 1983. Στις σελίδες 54-56 δημοσιεύεται κατάλογος αναρρίχησης στο Άρμα και το Φλαμπούρι.

«Αναρρίχηση κοντά στην Αθήνα», του Δημήτρη Κορρέ. Αθήνα 1983. Δημοσιεύεται ο κατάλογος και οι τεχνικές περιγραφές των διαδρομών στο Άρμα, Φλαμπούρι και Πέτρα Βαρυμπόπης.

«Όλυμπος - Ζηλιά», του Δημήτρη Μπουντόλα. Θεσσαλονίκη 1983.

«Όλυμπος - Στεφάνι», του Δημήτρη Μπουντόλα. Θεσσαλονίκη 1984.

«Τα βουνά της Ρούμελης», των Τριαντάφυλλου Αδαμακόπουλου, Βασίλη Χατζηρβασάνη, Πηνελόπη Ματσούκα. Αθήνα 1986. Περιλαμβάνει κατάλογο αναρρίχησης στα βουνά: Πάρνηθα, Παρνασσό, Γκιώνα, Βαρδούσια, καθώς επίσης και χρήσιμες σημειώσεις με αναρριχητικά ενδιαφέροντα.

«Όλυμπος» του Νίκου Νέζη. Αθήνα 1986. Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και πλουσιότατο χρονικό όλων των αναρρίχησης της πεντηκονταετίας 1934-1983 που ανοίχτηκαν στον Όλυμπο και πάρα πολλές χρήσιμες αναρριχητικές κ.ά. σημειώσεις.

«Τα βουνά του Μωρηά», των Τ. Αδαμακόπουλου, Β. Χατζηρβασάνη, Π.

Ματσούκα. Αθήνα 1988. Περιλαμβάνει τις αναρριχήσεις στη Ζήρεια, το Χελμό, τον Ταύγετο και το Αρτεμίσιο.

«Αναρρίχηση δίπλα στο σπίτι σας», των Paul Bailey και Δημήτρη Τιτόπουλου. Αθήνα 1991.

«Βαράσοβα - Αναρριχητικός οδηγός», του Γιάννη Αλιγιάννη. Αθήνα, 1991

Περιοδικά

«Δελτίο Ε.Ο.Σ. Αθηνών», τ. 119, Νοέμ.-Δεκ. 1978, σ. 20-26

«Ταξιδεύοντας», τ. 23, Οκτ. 1979, σ. 60-63

«Φυσιολατρικοί Ορίζοντες», τ. 207, Απρ.-Ιούν. 1984, σ. 27-28.

Τίτλος : «Γκιώνα». Από την Κατερίνα Μαυρογένη. Περιγράφεται το ιστορικό των αναρριχήσεων στη Γκιώνα από την «Πλάκα Συκιάς».

«Κορφές», τ. 47, Μάϊ-Ιούν. 1984, σ. 10-11

«Κορφές», τ. 48, Ιούλ.-Αύγ. 1984, σ. 26-27

Τίτλος : «Η ιστορία των αναρριχήσεων» (από το άρθρο «Όλυμπος» του Λάζαρου Παμπέρη). Περιγράφεται όλο το ιστορικό των αναρριχήσεων στον Όλυμπο.

«Ανάβαση», τ. 12, Ιαν. 1985, σ. 20-21

«Ελληνικό Ύπαιθρο», τ. 304, Απρ.-Ιούν. 1985, σ. 9

«Κορφές», τ. 56, Νοέμ.-Δεκ. 1985, σ. 31-32

Τίτλος : «Αναρριχήσεις» (από το άρθρο «Βόρεια Πίνδος», του Λάζαρου Παμπέρη). Περιγράφεται όλο το ιστορικό των αναρριχήσεων στην Γκαμήλα, Τσούκα Ρόσσα, Αστράκα κ.λπ.

«Βουνήσιος Αέρας», τ. 3, Σεπτ.-Δεκ. 1986, σ. 120-126

«Ελληνικό Ύπαιθρο», τ. 309, Ιαν.-Μάρτ. 1987, σ. 9-11

«Κορφές», τ. 68, Νοέμ.-Δεκ. 1987, σ. 19

«Κορφές», τ. 74, Νοέμ.-Δεκ. 1988, σ. 28-29

«Εικόνες», τ. 214, 7 Δεκεμβρίου 1988, σ. 55-58

«Κορφές», τ. 80, Νοέμ.-Δεκ. 1989, σ. 50-51

«Rivista Della Montana», τ. 120, Ιούλ. 1990, σ. 54-57

«Ταξίδι», τ. 2, Σεπτ.-Οκτ. 1990, σ. 24-29

«Ελληνικό Ύπαιθρο», τ. 324, Οκτ.-Δεκ. 1990, σ. 10

«Ο Παν», τ. 443, Οκτ.-Δεκ. 1990, σ. 69

«Κορφές», τ. 91, Σεπτ.-Οκτ. 1991, σ. 32-38

«Κορφές», τ. 95, Μάϊ-Ιούν. 1992, σ. 27-37

«Φυσιολατρικοί Ορίζοντες», τ. 4, Ιαν.-Ιούν. 1993, σ. 12-15

«Κορφές», τ. 99, Ιαν.-Φεβρ. 1993, σ. 25-29

Σχόλια Ν. Νέζη

Εκτός από τα παραπάνω δημοσιεύματα καταγράφονται και τα εξής νεότερα βιβλία και άρθρα, που αναφέρονται στην εξεταζόμενη περίοδο και δεν έχουν αναφερθεί στα σχόλια των κεφαλαίων.

Βιβλία

«Αναρριχητικός οδηγός Αττικής» των Δημήτρη Τιτόπουλου και Paul Bailey. Αθήνα, 1996

Ε.Ο.Σ. Αθηνών 1928-2000 του Νίκου Νέζη. Αθήνα 2000

Περιοδικά

«Ανάβαση», τ. 8, Απρ.-Ιούλ. 1983, σ. 20-23

«Ανάβαση», τ. 10, Δεκ. 1983 - Φεβρ. 1984, σ. 12-19

«Ανάβαση», τ. 12, 1985/1, σ. 14-19 & τ. 14, 1985/3, σ. 15

«Ανεβαίνοντας», τ. 5, Άνοιξη 1999, σ. 38-39

«Ανεβαίνοντας», τ. 10, Καλοκαίρι 2000, σ. 88

«Ανεβαίνοντας», τ. 11, Φθινόπωρο 2000, σ. 68

«Ανεβαίνοντας», τ. 16, Χειμώνας 2001-02, σ. 86-87

«Κορφές», τ. 93, Ιαν.-Φεβρ. 1992, σ. 26-30

«Κορφές», τ. 133, Σεπτ.-Οκτ. 1998, σ. 28-32

«Κορφές», τ. 136, Μάρτ. Απρ. 1999, σ. 50-54

«Κορφές», τ. 140, Νοέμ.-Δεκ. 1999, σ. 40-50

«Cliff», τ. 1, Χειμώνας 1994, σ. 18-27

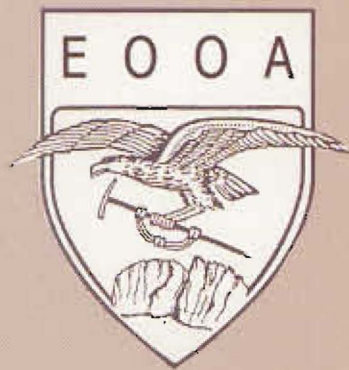
«Cliff», τ. 4, Χειμώνας 1995, σ. 27-33

Επίσης στο περιοδ. «Κορφές», από το τ. 134, Νοέμ.-Δεκ. 1998 μέχρι και το τ. 151, Σεπτ.-Οκτ. 2001 (εκτός των τ. 137 & 143) δημοσιεύθηκαν άρθρα με το γενικό τίτλο «Ένα μύθο θα σας πω...» του Στέλιου Βασιλόπουλου, όπου καταγράφεται, με ένα πρωτότυπο τρόπο, ένα σημαντικό κομμάτι των πρώτων χρόνων της ιστορίας της ελληνικής ορειβασίας, χιονοδρομίας και αναρρίχησης.

Γενική σημείωση

Από τους διάφορους μελετητές πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη το γεγονός ότι υπάρχουν αρκετές ασάφειες και σοβαρά λάθη στα διάφορα δημοσιεύματα περί των αναρριχητικών διαδρομών (το επισημαίνει και ο Γ. Μιχαηλίδης στο παρόν βιβλίο), όπως π.χ. για το βουνό και το αναρριχητικό πεδίο που έγιναν, για την ακριβή ονομασία τους, για τον προσανατολισμό της ορθοπλαγιάς ή κόψης, για τις υψομετρικές διαφορές, για το αν είναι πρώτη, νέα, ή επανάληψη, αλλά και αρκετές ελλείψεις σε περιγραφές, σχεδιαγράμματα, φωτογραφίες, χαράξεις και ημερομηνίες.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να μη συμφωνούν μεταξύ τους οι διάφορες καταγραφές των αναρριχητικών διαδρομών. Η σοβαρότερη προσπάθεια για τη σωστή καταγραφή όλων των αναρριχητικών διαδρομών έχει γίνει στο βιβλίο «Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας Αναρρίχησης 1930-2000», σ. 139-175, έκδ. Ε.Ο.Ο.Α., 2000.

ISBN 960-86676-3-1